

Lathyrus odoratus, ook bekend als de sier- of pronkerwt, is een van de onmisbare plukbloemen voor de thuisteler. Of je nu beschikt over een paar potten of een tuin, *Lathyrus* past overal. Heerlijk geurend en onvermoeibaar bloeiend houdt de veelkleurige bloem een zomer lang de vazen gevuld. Mits je je bij het kweken aan een aantal praktische wenken houdt.

Tekst - Anne Wolff

Onvermoeibaar geurend: *Lathyrus odoratus*

Populair

De *Lathyrus*-familie kent meerdere soorten waaronder de *Lathyrus vernus*, - *latifolius* en - *odoratus*. De *vernus* en *latifolius* zijn vaste planten en hebben een beperkt geur- en kleurpalet. De eenjarige *Lathyrus odoratus* is in talloze variëteiten te krijgen, de ene nog geuriger en kleuriger dan de ander. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de plant vele bewonderaars had en nog steeds heeft. Een van de bekende liefhebbers was de Engelse dichter John Keats. Hij herdoopte de *Lathyrus* in 1817 tot *sweet pea*, de nu algemeen gebruikte Engelse naam.

*Here are sweet peas, on tip-toe for a flight:
With wings of gentle flush o'er delicate white,
And taper fingers catching at all things,
To bind them all about with tiny rings.¹*

Velen deelden Keats' liefde voor *Lathyrus* en in Engeland werd in 1900 *The National Sweet Pea Society* opgericht. In 1927 volgde de Nederlandse *Lathyrus Vereniging*.² Beide verenigingen organiseren sedertdien jaarlijks tentoonstellingen voor zowel professionals als amateurs. Tot 2005 behoorde de tuindienst van Paleis Soestdijk

tot de vaste deelnemers van de Nederlandse tentoonstelling. Koningin Juliana was een groot liefhebster van *Lathyrus*. In de kwekerij van het paleis werd jarenlang *Lathyrus* gekweekt in diverse variëteiten waaruit zij boeketten samenstelde.

Herkomst

De herkomstgeschiedenis van *Lathyrus* is goed gedocumenteerd en heeft zelfs een Nederlands tintje. Het begon met de Siciliaan Francesco Cupani (1657-1710). Cupani was een franciscaner monnik-botanist en was verantwoordelijk voor de botanische tuin in Misilmeri op Sicilië. In 1695 beschreef Cupani zijn botanische vondsten in de 'Hortus Catholicus'. Hij noemde zijn vondst *Lathyrus distoplatyphyllus, hirsutus, mollis, magnus et peramoeno flore, odoro*. Een behoorlijke mondvol voor de nieuweling. Cupani stond in contact met Europese botanisten. In 1699 stuurde Cupani zaden naar Engelse botanisten én naar de Amsterdammer Caspar Commelin. Commelin plantte de zaden en beschreef de bloeiende *Lathyrus* in zijn 'Horti Medici Amstelodamensis'. Blijkbaar was Commelin zo gecharmeerd van de plant dat hij Jan Moninckx, de in zijn tijd al

Eerst bekende tekening van *Lathyrus odoratus*, Jan Moninckx (1699).
Bron: Bijzondere Collecties, Universiteit van Amsterdam, [VI G 4 pl.30]

bekende botanisch tekenaar en schilder, vroeg deze te tekenen. Zo is het gekomen dat de vroegst bekende illustratie van de *Lathyrus* van Nederlandse hand is. Nauwelijks veertig jaar later viel het Johannes Burman (bekend van de *Pelargonium*) op dat in Nederlandse tuinen veel *Lathyrus* werd gekweekt.

Tips voor de beste bloemen

Na tweehonderdzig jaar is *Lathyrus* nog steeds welkom. Het lijkt zo makkelijk om de plant te kweken. *Lathyrus*-liefhebbers en -kenners Wim van Vliet en Jan Ruesink, beiden actief bij de Nederlandse *Lathyrus Vereniging*, geven in verscheidene artikelen en interviews tips en aanwijzingen om de best mogelijke bloemen te kweken. Nicolien van Doorn noteerde dertien *foolproof* tips voor lange stelen en overdadige bloei. Zo begint de ware liefhebber met het planten in februari (in huis). Wie denkt dat het voldoet om een erwt in een potje te poten, komt bedrogen uit. De erwt heeft een harde huid, die eerst geweekt moet worden. Anderen schuren de erwt zelfs voorzichtig. Eind maart worden de plantjes afgehard waarna ze half april de volle grond in mogen tegen de

klaargezette opbindsystemen. Plant *Lathyrus* niet op de plek waar ze het afgelopen jaar stonden, in verband met kans op schimmel. Regelmatig dieven en voeding geven horen er ook bij. Wie helemaal zeker wil zijn van een niet te mislukken oogst, kan een van de workshops volgen die de Nederlandse *Lathyrus Vereniging* aanbiedt.³

Klein gebrek

Het mag duidelijk zijn: sinds de ontdekking in de zeventiende eeuw is *Lathyrus* niet meer weg te denken uit onze tuinen. De kleur, geur en fragiele verschijningsvorm charmeren menig tuinier. Dichters wijden gedichten aan de bloem. Is er dan geen enkel smetje te bekennen? Jawel, het blijkt dat met name de zaden van deze beeldschone, heerlijk geurende plant giftig zijn.

¹ John Keats (1795-1821) I stood tip-toe upon a little hill (1817) uit *The Poetical Works of John Keats*, London: 1884.
² <http://www.lathyrus-vereniging.nl>, <http://www.sweetpeas.org.uk/>.
³ <http://www.trouw.nl/tr/nl/4932/Tuinrubriek/article/detail/1837919/2011/02/12/Dertien-tips-voor-het-kweken-van-lathyrus.dhtml>.